

FNV MANIFEST GEMEENTERAADS- VERKIEZINGEN 2026

BESTAANSZEKERHEID DOOR STEVIGE GRONDPRINCIPES

Vakbond FNV wil vanuit haar grondprincipes een menswaardige samenleving waarin gelijkwaardigheid, mensenrechten en bestaanszekerheid worden gegarandeerd.

DOWNLOAD dit bestand voor *volledige* interactieve functionaliteit en open het met Adobe Reader op desktop of laptop. De interactieve functionaliteit werkt niet of slechts ten dele bij opening in een browser!

Je kan gebruik maken van de standaard interface (bladwijzers) van je pdf reader.

FNV MANIFEST GEMEENTERAADS-VERKIEZINGEN 2026

In maart 2026 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Vakbond FNV wil vanuit haar grondprincipes een menswaardige samenleving waarin gelijkwaardigheid, mensenrechten en bestaanszekerheid worden gegarandeerd. De gemeentelijke overheid heeft hierin een cruciale rol. Als FNV roepen we daarom in dit manifest en via onze lokale activiteiten de lokale politiek kleur te bekennen voor stevige grondprincipes en drie keer bestaanszekerheid.

Grondprincipes die staan voor gelijkwaardigheid en mensenrechten en drie keer bestaanszekerheid door:

A een armoede vrije gemeente,

B ruimte voor goed en zeker werk

C een betaalbaar huis en goede voorzieningen.

Zo bouwen we aan een eerlijke maatschappij met sociale gemeenten!

BESTAANSZEKERHEID DOOR STEVIGE GRONDPRINCIPES

De FNV staat voor gemeentes waarin iedereen ongeacht geslacht, afkomst, geloof, seksuele orientatie of lichamelijke gesteldheid zichzelf mag zijn en zich mag organiseren. Gemeentes waar de politiek wordt gevormd door partijen met een democratische ledenstructuur. Partijen die de mensenrechten vastgelegd hebben in Universele rechten van de mens en hebben doorvertaald in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (o.a. demonstratierecht); het Europees Sociaal Handvest (o.a. stakingsrecht) en het VN-verdrag Handicap onomwonden omarmen.

A BESTAANSZEKERHEID: ARMOEDEVRIJE GEMEENTE

1. BEZUINIG NIET OP HET SOCIALE DOMEIN, MAAR VOER ACTIE!

De landelijke overheid heeft met ingang van 2026 grote bezuinigingen gepland richting lokale overheden (ook wel ravijnjaar). De FNV vindt deze bezuinigingen onverantwoord, zeker als deze worden doorvertaald naar het sociale domein en/of de volkshuisvesting. Bezuinigingen op deze terreinen zullen direct de bestaanszekerheid van grote groepen mensen aantasten en de armoede vergroten. In plaats daarvan roept de FNV gemeenten op zich actief te verzetten tegen dit landelijke kabinetsbeleid dat burgers in de kou zet. We roepen de lokale overheden op dit niet alleen via brieven te doen, maar vooral door het – samen met anderen – organiseren van demonstraties en acties, waar- onder het solidair zijn met stakingen.

2. PROACTIEF ARMOEDEBELEID VOOR ALLE GROEPEN

Het landelijke minimumloon en daaraan gerelateerde uitkeringen, zoals de bijstand, zijn te laag. Dit blijkt ook als we de vergelijking maken met de Europese norm voor een toereikend minimumloon (60 % mediaan loon = 16 euro per uur). Dit is één van de oorzaken dat een proactief en breed gemeentelijk armoedebestrijdend beleid absoluut noodzakelijk is voor een armoedevrije gemeente. Aan gemeenten vragen we concreet om:

- de drempel voor armoedebestrijdend beleid, inclusief kindregelingen, kwijtschelding van lokale lasten en de collectieve zorgverzekering, op 150 % van de bijstandsnorm te zetten;
- actief beleid op het bereiken van onzichtbare groepen als werkende armen, ouderen met alleen een AOW of onvolledige AOW en personen met problematische schulden;
- concrete hulp voor aanvragen van voorzieningen en toeslagen;
- goede en laagdrempelige schuldhulpverlening;
- ambtshalve uitkeren van de individuele inkomenstoelag na 3 jaar;
- de bijzondere bijstand laagdrempelig toegankelijk te maken, uit te keren als gift en deze minimaal beschikbaar te maken voor rechtsbijstand, witgoed en noodzakelijke medische kosten;
- een ruimhartige tegemoetkoming in de zorgkosten voor chronisch zieken en gehandicapten;

- de studietoelage voor mensen met een erkende beperking op € 300 vast te stellen;
- een nultarief in de Wmo voor minima tot 150 % van het wettelijk sociaal minimum.

3. RUIMTE VOOR VERTROUWEN; EXPERIMENTEER MET REGELVRIJE BIJSTAND

We zien dat de nadruk op repressie, voor mensen die afhankelijk zijn van overheidsvoorzieningen, leidt tot een mensonterende bureaucratie die mensen verder van de maatschappij afdrijft. Voorbeelden zijn de toeslagenaffaire, maar ook mensen in de participatiewet die duizenden euro's boete krijgen omdat ze boodschappen van de burens aannemen of een verkeerd vinkje zetten. Daarom vinden we dat gemeenten meer uit moeten gaan van vertrouwen en minder van regelbureaucratie en repressie. We willen gemeenten daarbij nadrukkelijk uitdagen om te experimenteren met een regelvrije bijstand. Dit verlicht de chronische stres bij deze doelgroep, waardoor ze menswaardiger kunnen leven en gemakkelijker de weg uit de armoede kunnen invoeren. Door het invoeren van kan-bepalingen in de Participatiewet, kunnen gemeenten vaker kiezen om te werken vanuit vertrouwen. Hoewel het wetsvoorstel nog niet door de Tweede en Eerste Kamer is goedgekeurd, pleiten wij alvast voor het nemen van ruimte om de Participatiewet zo menselijk mogelijk uit te voeren wanneer deze ingaat. Wij vragen daarbij in ieder geval oog te hebben voor de zoektermijn voor jongeren, taaleis, sollicitatieplicht, giftengrens, inlichtingenplicht en het voorkomen van werken zonder loon (zie punt 11).

4. GEEN POSTCODELOTERIJ

Door gemeentelijke beleidsvrijheid is armoedebestrijding nu te veel te vergelijken met een postcodeloterij waarbij de ene gemeente wel bepaalde hulp geeft en de andere niet. Dit creëert in onze ogen nu een te grote rechtsongelijkheid op basis van woonplaats. Daarom pleiten wij landelijk ook voor centralisering van de 6 belangrijkste tegemoetkomingen: de laptop- en meerkostenregelingen, studietoelage, collectieve zorgverzekering, individuele inkomens- toelage en de gemeentelijke kinderopvangregelingen.

B BESTAANSZEKERHEID: RUIMTE VOOR GOED EN ZEKER WERK

5. BEGELEID MENSEN DUURZAAM NAAR WERK

We hebben er maatschappelijk belang bij dat mensen in goede banen terechtkomen. We zien dat op dit moment veel mensen in een draaideur komen van ontslag, uitkering, tijdelijk werk en dan weer dieper de uitkering in. Dit systeem demoraliseert mensen. Zet daarom in op:

- niet de kortste maar duurzaamste weg naar werk;
- trajecten met individuele aandacht gericht op de situatie van de persoon;
- investeringen in scholing richting goed en duurzaam werk;
- samenwerking met echte werkgevers en niet met uitzendbureaus;
- verankering van vakbonden in hun rol in de Regionale Werkcentra;
- passend en duurzaam werk voor mensen met een arbeidsbeperking door het realiseren van de wettelijke taakstelling voor beschut werk en het bijdragen aan de streefcijfers voor garantiebanen.

6. CREËER RUIMTE VOOR KWALITATIEF GOEDE WERKGELEGENHEID IN PLAATS VAN PULPBANEN

Mensen verdienen goed werk met zekerheid, kwaliteit en een leefbaar inkomen. Gemeenten moeten daarom in hun beleid werkgelegenheid faciliteren dat hierin past. Gezien de krappe arbeidsmarkt, beperkte fysieke ruimte en krappe energie-infrastructuur is het noodzakelijk om te kiezen. Kies daarbij voor toekomstbestendige bedrijven waar mensen ook echt wil en kan werken, in plaats van het zoveelste betonnen blok voor onzeker en laag betaald werk. Maak daarover afspraken met de andere partijen, waaronder de bonden in de regio.

7. GOEDE WERKGELEGENHEID VOOR MENSEN MET BEPERKING VIA SOCIAAL ONTWIKKELBEDRIJF

Mensen met een arbeidsbeperking hebben recht op ondersteuning en begeleiding. Het sociaal ontwikkelbedrijf kan fungeren als springplank voor mensen met een arbeidsbeperking naar regulier werk, en als vangnet voor als dat nog niet mogelijk is. Mensen die onder de Participatiewet vallen, hebben recht op een goede cao met fatsoenlijk loon, pensioenopbouw, scholingsmogelijkheden en andere arbeidsvoorwaarden met werkzekerheid op langere termijn.

8. GOED WERK DOOR BETERE AANBESTEDING

Veel werk vindt plaats door aanbestedingen van gemeenten. Denk aan dienstverlening vanuit of namens de gemeente, maar ook aan opdrachten voor de bouw. Van belang is dat gemeenten als publiek opdrachtgever niet alleen naar de prijs kijken, maar ook naar kwaliteit, de randvoorwaarden en goed werk. Vanuit de publieke belangen die gemeenten dienen, hebben zij met betrekking tot goed werk een belangrijke taak te vervullen.

Hierbij is het van belang dat:

- er voldoende budget is om het uit te voeren werk ook echt goed te doen (kwaliteit leveren);
- in het bestek geëist wordt dat de overgang van personeel geborgd is. Dit om een stoelendans, verlies aan arbeidsvoorwaarden en verlies van professionele krachten te voorkomen;
- werknemers(vertegenwoordigers) actief worden betrokken bij de besluitvorming rond het bestek;
- er in het bestek voorwaarden worden opgenomen over naleving van de juiste cao plus wet- en regelgeving rond veilig, gezond en eerlijk werk. De gemeente dient sancties toe te passen indien er sprake is van niet-naleving en organiseert hier onafhankelijke controle op;
- gemeenten voorwaarden stellen ten behoeve van kortere ketens, zoals personeel in eigen dienst van bedrijf of instelling en geen oneigenlijke uitzendarbeid of onzuivere bemiddeling van zzp'ers;
- sociaal return een nuttige toevoeging kan zijn, maar dat dit niet mag leiden tot verdringing van personeel en altijd moet leiden tot zekere banen onder de cao;
- dat gemeenten de landelijke Bouwplaats-ID onderschrijven om controle tegen mistanden te vergemakkelijken.

Bovenstaande dient ook te gelden bij vergunning- of subsidieverlening vanuit de gemeente in het kader van prestatieafspraken met de woningcorporaties.

9. TOEKOMSTBESTENDIGE BANEN

Gemeenten dienen zich in te zetten voor een eerlijke en sociale energietransitie en een gezonde leefomgeving. Dat betekent inzet op werkgelegenheid bij bedrijven die bijdragen aan een gezonde, uitstootvrije toekomst. En goede banen met goede arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden, arbeidsinhoud en arbeidsverhoudingen. Dat betekent zowel het aantrekken van nieuwe toekomstbestendige bedrijven waar mensen graag willen werken, als ook het stimuleren van bestaande bedrijven om zo snel mogelijk te verduurzamen.

10. WAARDEER DE GEMEENTEAMBTENAAR

Gemeenten krijgen veel taken vanuit het Rijk overgedragen om uit te voeren. Denk aan het op peil houden van de publieke voorzieningen en diensten om de leefbaarheid en bestaanszekerheid van burgers te waarborgen. En het werken aan complexe vraagstukken zoals de woningmarkt, de energietransitie en de omgevingswet. Kortom, belangrijke taken voor Nederland.. Dit vraagt om structurele investeringen in goede en voldoende ambtenaren en in markconforme arbeidsvoorwaarden. De bezuinigingen op het gemeentefonds door het Rijk mogen niet op het bordje komen te liggen van tienduizenden ambtenaren. Zij houden sinds jaar en dag publieke voorzieningen en diensten in Nederland draaiende, zodat alle burgers veilig en gezond in hun gemeenten kunnen blijven leven en werken.

11. STOP WERKEN ZONDER LOON

We vinden dat werken moet lonen via een normaal arbeidscontract met een cao en niet in ruil voor een uitkering. Ook het verrichten van werk in het kader van re-integratie moet in onze optiek gebeuren op basis van een arbeidscontract met rechten en plichten die bij het werknemerschap horen. Het toetsen op verdringing van normaal werk als het gaat om re-integratie met een werkcomponent, zien wij als absolute noodzaak. Tenslotte, het stimuleren van vrijwilligerswerk is voor iedereen goed maar moet, ook voor bijstandsgerechtigden, vrijwillig gebeuren en niet als opgelegde tegenprestatie.

C. BESTAANSZEKERHEID: BETAALBAAR HUIS EN GOEDE VOORZIENINGEN

12. GOEDE EN BETAALBARE HUISVESTING VOOR ALLE INWONERS

Betaalbaar wonen

Het woningaanbod moet aansluiten op wat de mensen kunnen en in redelijkheid willen betalen. Betaalbare woonlasten zijn nodig om van je inkomen je woonlasten te kunnen betalen en voldoende geld over te houden om te leven. Hanteer daarbij de woonquotes van het NIBUD als uitgangspunt van beleid. We zien nu dat er teveel gebouwd wordt in het dure segment en veel te weinig in het betaalbare.

Zorg ervoor dat er bij nieuwe ontwikkelingen voldoende sociale huur én sociale koop wordt toegevoegd aan de woningbouwplannen en maak hierover sluitende afspraken met projectontwikkelaars. Er zijn voldoende woningen voor de eigen inwoners en voor de mensen die in de gemeente een baan vinden en daarom moeten verhuizen. Als je van baan verandert, moet je, als je dat wilt, in de buurt van je werk een huis kunnen vinden. Voor mensen vlak boven de inkomensgrens van de sociale woningbouw is betaalbare en kwalitatief goede midden huur (€ 900,07 tot € 1.184,82 per maand) van groot belang, zeker omdat kopen lang niet altijd een reële optie is.

Eerlijke huisvesting arbeidsmigranten

Maak als gemeente, ten behoeve van arbeidsmigranten, een verordening waardoor wonen en werk wordt gescheiden. Beoordeel de woonruimte van arbeidsmigranten gelijkwaardig als reguliere woningen. Als een werkgever arbeidsmigranten naar Nederland haalt, dient er ook een huisvestingsplan voor deze mensen te zijn voordat ze aan het werk mogen. Nu zien we te vaak dat mensen bij ontslag ook hun woning verliezen en daardoor op straat terechtkomen. Ook worden er belachelijke prijzen gevraagd en te veel mensen in een onderkomen gestopt. De gemeente moet zich actief opstellen in het bestrijden van deze mistanden. De gemeente spant zich daarbij maximaal in om te zorgen dat alle inwoners ook echt ingeschreven staan bij de burgerlijke stand, zodat ze voor hulp bereikbaar zijn.

Energie-armoede

Energie-armoede is een serieus probleem: vooral huurders in tochtige huurwoningen lijden onder een ongezonde woonsituatie met schimmels, kou en hoge energielasten. Woningisolatie en -verduurzaming biedt een langetermijnoplossing en moet toegankelijk en betaalbaar zijn. Juist ook voor huurders met een kleine portemonnee. De gemeente dient in te zetten op snelle verduurzaming van (sociale) huurwoningen via de verhuurders. Totdat alle woningen zijn aangepakt, blijft steun aan huurders cruciaal, bijvoorbeeld via 'fixteams' en financiële ondersteuning voor kleine ingrepen en bij het betalen van de energierekening.

Leeftijdsbewust bouwen

Tenslotte is het van belang leeftijdsbewust te bouwen voor de toekomstige bewonerssamenstelling. Er dienen voldoende woningen voor senioren en anderen met een zorgvraag te zijn. Er moet voldoende aandacht zijn voor (tussen)vormen van wonen voor senioren en andere huishoudens met een zorgvraag.

13. ZORG, HULP EN WELZIJN

Gemeenten dienen er voor te zorgen dat de zorg en hulp voor mensen die dit nodig hebben professioneel en menselijk is ingericht, dichtbij in de wijk. De ondersteuningsbehoefte van cliënten dient daarbij leidend te zijn bij het toekennen van zorg/het afgeven van indicaties. De rechtspositie van cliënten moet voldoende beschermd zijn, indicatiestellingen behoeven voldoende objectivering.

Mantelzorgers dienen te worden ondersteund en krijgen mogelijkheden om even ontzorgd te worden. Geld dat bestemd is voor zorg moet naar de zorg, niet naar overhead, gebouwen of topsalarissen. De zorgprofessional moet worden beloond volgens de cao VVT, zoals wettelijk voorgeschreven.

De gemeente dient te investeren in breder welzijns-, jongeren- en opbouwwerk, zodat dit werk dicht bij mensen plaats kan vinden. Dit werk dient te gebeuren onder de juiste cao plaats te vinden.

14. BASISVAARDIGHEDEN

De FNV vraagt de gemeenten structureel in te zetten op het bevorderen van de basisvaardigheden van alle burgers (inclusief arbeidsmigranten) zoals lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. Er moet een laagdrempelig maar hoogwaardig aanbod gratis beschikbaar zijn voor iedereen. Hiervoor gebruikt de gemeente het volledig educatie-budget, waar nodig aangevuld met eigen middelen. De gemeente draagt zorg voor de kwaliteit van het educatie-aanbod door kwaliteitseisen te stellen in het kader van de inkoop (aanbesteding) of subsidieverstrekking.

15. GELIJKE TOEGANG TOT SPORT EN CULTUUR

De FNV vindt het belangrijk dat alle mensen deel kunnen nemen aan sport en cultuur. De kortingen op het gemeente- en provinciefonds dreigen er voor te zorgen dat gemeenten minder geld te besteden hebben aan sport en cultuur. Sport en cultuur, bibliotheken, lokale muziekverenigingen en musea komen dan op de tweede plaats. Daarnaast zijn grotere en rijkere gemeenten beter in staat om al deze taken uit te voeren in tegenstelling tot kleinere gemeenten. Dit staat gelijke toegang tot cultuur voor alle Nederlanders in de weg. De druk die nu opgevoerd wordt, mag in de ogen van de FNV niet ten koste gaan van de bestedingen aan sport en cultuur. Ook mag het werk in de culturele sector niet disproportioneel worden overgeheveld op vrijwilligers.

16. MOBILITEIT

Mensen moeten goed van A naar B kunnen komen ongeacht handicap en of kleinere portemonnee. Gemeenten hebben hier een belangrijke verantwoordelijkheid als het gaat om doelgroepenvervoer via Wmo, leerlingenvervoer en de wet jeugdzorg. De FNV vindt het belangrijk dat hierin wordt geïnvesteerd met tarieven waarvoor het werk ook echt goed gedaan kan worden. Voor goed aanbesteden verwijzen we naar punt 8.

In een aantal stadsregio's zijn de gemeenten verantwoordelijk voor het openbaar vervoer door middel van het stadsvervoer. De FNV vindt het essentieel dat in openbaar vervoer wordt geïnvesteerd zowel vanwege goede bereikbaarheid, milieudoelstellingen als goede werkgelegenheid binnen de sector. Het moet prettig reizen zijn en werknemers in het openbaar vervoer moeten hun werk goed en veilig kunnen doen. De FNV is tegen marktwerking en privatisering in het stadsvervoer.

